

Maximale beleving in kleine leefwereld

Op de Kop van de Zuidas verrijst momenteel het wooncomplex Zuidoever, voor ouderen met een zware zorgvraag. In het ontwerp kroop Tangram Architecten zo dicht mogelijk tegen de belevingswereld van de nieuwe generatie ouderen aan.

Zuidoever is de eerste locatie van De Oevers (zie kader), een nieuw concept van de Amsterdamse zorgorganisatie Cordaan. Wonen, zorg en welzijn komen samen in het concept, wat moet resulteren in een goede oude dag voor

mensen die niet langer thuis kunnen wonen. “Heel interessant om daar een ontwerp voor te mogen maken”, vertelt Charlotte ten Dijke, directeur van Tangram Architecten. “Helemaal vanwege de locatie op de Zuidas.

Als je denkt aan kwetsbare ouderen en een rustige zorgomgeving, lijkt dat te bijten met de dynamiek van de Zuidas. Maar de bewoners zijn mensen uit de stad of deze buurt. Zij kiezen voor die dynamiek.”

RENDERING LINKS
Impressie van het interieur.

FOTO BOVEN
**Charlotte ten Dijke van Tangram
 Architecten.**

ONDER
Rendering van wooncomplex Zuidoever

Opdrachtgever **Cordaan**
 Architect **Tangram Architecten**
 Projectmanagement **abcnova**
 Tuinarchitect **Robert Broekema**
 Hoveniersbedrijf **Koninklijke Ginkel Groep**
 Sanitair **Wisa**
 Keukens **Bribus**
 Wanden **Nature at Home, Vescom, Arte, PuurKurk**
 Vloeren **Moduleo**
 Tegels **Mosa**
 Hoofdaannemer **De Nijs**

Zorg uit de truttigheid

Voorafgaand aan het winnen van de tender deed het bureau veel onderzoek naar de behoeften van ouderen met dementie en lichamelijke problemen. “Dat mensen in hun oorspronkelijke omgeving kunnen blijven wonen, is hartstikke belangrijk”, licht Ten Dijke toe. “In Zuid wonen veel mensen, dus is de Zuidas een prima locatie voor de combinatie wonen en zorg. Ik pleit er voor om zorg uit de truttigheid te halen. Mensen die straks zorg nodig hebben, zijn weer anders dan de huidige bewoners van verpleeghuizen. Dus moet je

daar als architect ook anders naar kijken. Zuidoever heeft 53 appartementen, met een ‘zachte’ binnenkant voor zorg en welzijn.”

Dagelijkse prikkels

Tangram verdiepte zich in het bijzonder in de doelgroep van mensen met dementie. Ten Dijke: “Zij hebben vaak al een kleine leefwereld. Dan moet je geen gebouw maken waarin mensen gevangen zitten, maar een wereld waar ze zich maximaal doorheen kunnen bewegen. Dat is niet makkelijk, want bij deze doelgroep heb je doorgaans met gesloten

deuren te maken.” Een van de belangrijkste oplossingen betreft de routing in het gebouw. Op elke woonlaag kunnen bewoners rondlopen, iets wat mensen met dementie vaak doen. “We wilden iets creëren waar zij dagelijks prikkels uit kunnen halen”, aldus Ten Dijke. “Met elementen die de routing interessant maken, waardoor ze iets beleven.” In de corridor, bij hun entree, krijgen bewoners een vitrine met eigen spulletjes. Ten Dijke: “Daaraan zien mensen waar ze naar binnen moeten en krijgt de corridor een mate van detail. We geven de vitrine bovendien een verlichtingselement mee.”

Duurzame leefruimte

Ook de hoofdentree zorgt voor herkenning, aldus Ten Dijke. “Bij binnenkomst zie je meteen groene wanden. Dan weet je dat je in een bijzonder gebouw bent. Het ruikt naar planten en creëert direct een zachte sfeer.” Een groene en duurzame leefruimte komt op allerlei manieren tot uiting in Zuidoever. Ten Dijke: “De tuinen beginnen op straatniveau en verspringen tot de vierde en bovenste verdieping. Zodoende kunnen alle bewoners aan een tuin wonen. Mensen die naar buiten kunnen en veel daglicht krijgen, verlengen hun levensduur tot wel een jaar, blijkt uit onderzoek.”

Tussenklimaat

Het meest in het oog springende element van Zuidoever is de glazen overkapping. “We wilden een buitenwereld creëren die het hele jaar gebruikt kan worden”, licht Ten Dijke toe. “De kas of wintertuin, zoals we de overkapping ook wel noemen, is essentieel in het totale

ontwerp. De ruimte is niet geconditioneerd, maar biedt wel bescherming tegen regen, kou en geluid van buitenaf. Het biedt een tussenklimaat waar je van alles kunt neerzetten en doen. Waar mensen elkaar ontmoeten en waar verbinding tot stand komt. Ik vind het een geweldige verrijking van het concept. We hebben als architectenbureau in het verleden al eens geëxperimenteerd met een dergelijke overkapping en weten dat het meerwaarde heeft. Ik wist: als we dit efficiënt aanpakken, gaat het lukken. Gelukkig viel De Oevers in de tender voor het idee van de wintertuin.”

Bijzondere materialen

Behalve het exterieur mocht Tangram Architecten, na opnieuw een tender, ook aan de slag met het interieur van Zuidoever. Ten Dijke: “Heel fijn, want het interieur kun je niet los zien van het exterieur. Een gebouw stopt niet bij de voordeur.” Sterker nog, de inrichting van Zuidoever was erg intensief, vertelt Ten

Dijke. “Elke verdieping is op te splitsen in twee segmenten. Deze hebben hun eigen voorzieningen als de eetruimte of een kleine bibliotheek, maar worden verbonden door eilanden met verschillende kleuren en texturen. Geen eiland is hetzelfde. We maken gebruik van hele bijzondere materialen, gemaakt van restproducten uit Indonesië. Denk aan kokosnoot voor bij de keukens. Dat voelt fijn, is zacht en goed schoon te houden.”

Verschillende sferen

De wanden in Zuidoever zijn afgestemd op mensen met een verminderd oriëntatievermogen. Ten Dijke: “Aan de wanden kun je voelen waar je bent. Voor de buitenwand van de woningen is steen gebruikt. Zodat je voelt dat aan die kant de buitenwereld, de stad zit. We hebben een opbouw toegepast van metselwerk aan de buitenkant tot zachte materialen en glas aan de binnenkant.” Per woonlaag is er ook allerlei variatie.

FOTO'S
Vier van de voor het
interieur gebruikte
materialen.

“Het gebouw kent drie smaken. De derde laag krijgt het karakter van een tuin c.q. kas, de middenlaag is meer ‘cosy’ en op de begane grond is de stijl meer modern. Zo ontstaan er nuances in sfeer. Het kan namelijk zo zijn dat iemand zich meer thuis voelt in een van die sferen.” Het interieur is tenslotte ook afgestemd op de hoeveelheid licht per woonlaag. Ten Dijke: “Hoe hoger je in

het gebouw komt, hoe lichter het wordt. Daar maken we het interieur donkerder. En andersom is het interieur lichter naarmate er minder buitenlicht op de eerste twee woonlagen schijnt.”

Project met betekenis

Ook de tuin van Zuidoever is afgestemd op het gebouw en haar toekomstige bewoners. De Oevers schakelde tuin-

Nieuwe formule De Oevers

Zuidoever is de eerste locatie van De Oevers en opent naar verwachting in het vierde kwartaal van 2019. De Oevers richt zich op ouderen met een zware zorgvraag die bereid en in staat zijn om te betalen voor hoogwaardig wonen en services. In Amsterdam is volgens de zorgorganisatie momenteel weinig aanbod en keuze op dit gebied. Terwijl de vraag toeneemt door de ontwikkeling van de woningmarkt, de groei van het aantal ouderen in Amsterdam en de stijgende welvaart onder deze doelgroep. Het streven is de komende jaren maximaal vijf locaties van De Oevers te realiseren.

RENDERING BOVEN

Impressie van het interieur.

ONDER

Rendering van Zuidoever gezien vanaf de straat.

architect Robert Broekema in om een belevingstuin te ontwerpen. “Een plek waar mensen met geuren, kleuren en activiteiten herinneringen ophalen aan vroeger en elkaar ontmoeten”, verduidelijkt Ten Dijke. Het verwerken van water is daar een bijzonder onderdeel van. Ten Dijke: “In een duurzaam gebouw, dat bijna energieneutraal is, laat je regenwater niet het riool in stromen. De daktuinen vangen een deel van het water op, maar niet alles. We hebben bedacht om de regengoten te gebruiken als belevingselement. Via verticale, open goten stroomt het water langs de kas naar beneden. Van de binnentuin naar de buitentuin, naar een wadi waar het water natuurlijk wordt gezuiverd. Echt een totaalsysteem, eigenlijk zoals wij over de zorg denken.”

Het mooie aan opdrachten voor zorgorganisaties vindt Ten Dijke dat het betekenis heeft. “Het gaat over het gebouw, maar ook over zorg en kwaliteit van leven. Veel projecten in de architectuur zijn gebaseerd op de gemiddelde gebruiker en moeten neutraal zijn. Terwijl we hier juist zo dicht mogelijk bij het gevoel van mensen willen komen en maatwerk bieden. Zowel voor bewoners met dementie als voor bewoners met lichamelijke problemen. Spannend om te zien hoe dat straks uitwerkt in de praktijk.”

